

Vier principes vormen het fundament van de toezichtcode:

1. **De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezichthouden**
De primaire taak van een pensioenfonds is om voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden de uitvoering van de afgesproken pensioenregeling te realiseren. De toezichthouder verricht zijn werkzaamheden vanuit dat perspectief. Dit betekent dat toezichthouders onder meer bezien of de strategie van het fonds, het fondsbeleid en de governance in voldoende mate aansluiten bij deze taak. Ook beziet het intern toezicht of het fonds effectief wordt bestuurd.
2. **De toezichthouder is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid als toezichthouder en gedraagt zich daarnaar**
De toezichthouder is zich ervan bewust dat het gedrag van de toezichthouder mede van invloed is op de cultuur binnen het fonds en binnen de pensioensector. De toezichthouder is zich bewust van zijn rol en zijn voorbeeldfunctie.
3. **Toezichthouders dragen zorg voor hun geschiktheid en de effectiviteit van hun werkzaamheden**
Het intern toezicht is zodanig samengesteld dat het geschikt is voor zijn taak, zowel individueel als collectief.
Complementariteit en diversiteit zijn hiervoor een randvoorwaarde. De toezichthouders oefenen hun taak effectief uit.
4. **De toezichthouders leggen verantwoording af over en zijn aanspreekbaar op het gehouden toezicht**
De toezichthouder realiseert zich dat hij aangesproken kan worden op de wijze waarop hij toezicht houdt.

Principe 1. De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezichthouden

De primaire taak van een pensioenfonds is om voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden de uitvoering van de afgesproken pensioenregeling te realiseren. De toezichthouder verricht zijn werkzaamheden vanuit dat perspectief. Dit betekent dat toezichthouders onder meer bezien of de strategie van het fonds, het fondsbeleid en de governance in voldoende mate aansluiten bij deze taak. Ook beziet het intern toezicht of het fonds effectief wordt bestuurd.

Normen

- 1.1. **Geen enkel onderwerp valt buiten de reikwijdte van het toezicht**
Om het intern toezicht voldoende ruimte te geven is het wenselijk dat op voorhand geen enkel onderwerp is uitgesloten.
- 1.2. **De toezichthouders vormen zich een oordeel over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt**
De toezichthouders beoordelen of het fonds de missie, visie en strategie zorgvuldig heeft vastgesteld. Tevens beoordelen de toezichthouders of de doelstellingen en uitgangspunten zorgvuldig zijn vastgesteld.
- 1.3. **De toezichthouders vormen zich een oordeel over de besturing van het fonds**
De toezichthouders bezien of de bestuurlijke inrichting van het fonds doordacht en adequaat is en of het bestuur zich met regelmaat de vraag stelt of de bestuurlijke inrichting nog steeds adequaat is. Ook bezien de toezichthouders of er een duidelijke verdeling is van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Daarbij beoordelen de toezichthouders of het bestuur, waar nodig, de andere fondsorganen in voldoende mate betreft bij het beleid. De toezichthouders vormen zich niet alleen een oordeel over de geschiktheid van het bestuur, maar ook over het gedrag en de cultuur binnen het fonds.
- 1.4. **De toezichthouders vormen zich een oordeel over de bedrijfsvoering van het fonds**
Een beheerste en integere bedrijfsvoering is de basis van goed pensioenfondsbestuur. Hierbij wordt in het bijzonder bezien of de organisatorische inrichting in voldoende mate borg staat voor een continu inzicht in en overzicht van de belangrijkste risico's in hun onderlinge samenhang. De toezichthouders beoordelen of het fonds de risico's in voldoende mate beheerst.
- 1.5. **De toezichthouders vormen zich een oordeel over het beleid van het fonds**
De toezichthouders bezien of het beleid van het fonds in overeenstemming is met de missie, visie, strategie, doelstellingen en uitgangspunten van het fonds. De toezichthouders beoordelen tevens of het beleid voldoende effectief is en of een evenwichtige afweging van belangen heeft plaatsgevonden. De toezichthouders beoordelen of de beleidsoverwegingen van het bestuur voldoende kenbaar zijn.

Principe 2. De toezichthouder is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid als toezichthouder en gedraagt zich daarnaar

De toezichthouder is zich ervan bewust dat het gedrag van de toezichthouder mede van invloed is op de cultuur binnen het fonds en binnen de pensioensector. De toezichthouder is zich bewust van zijn rol en zijn voorbeeldfunctie.

Normen

- 2.1. **De toezichthouder vaart bij de uitoefening van zijn functie op zijn moreel kompas**
De toezichthouder handelt bij de uitoefening van zijn functie integer en authentiek, toont betrokkenheid en zelfinzicht, treedt aanspreekbaar en verbindend op, is bereid zich kwetsbaar op te stellen, is toegewijd en toont moed. Dit betekent dat een toezichthouder 'het lastige gesprek' niet uit de weg gaat en controversiële onderwerpen ter discussie stelt.
- 2.2. **De toezichthouder begrijpt de verschillende taken, rollen en verantwoordelijkheden van de organen binnen het fonds en handelt daar naar**
De toezichthouder moet het krachtenveld rond een pensioenfonds kennen. Goede governance kan alleen bestaan bij een constructieve en kritische interactie tussen de verschillende organen binnen het fonds. Daarvoor is een essentiële randvoorwaarde dat alle (leden van) organen zich bewust zijn van hun eigen rol en die van de andere organen en zich daar ook naar gedragen.
- 2.3. **De toezichthouders zijn verantwoordelijk voor hun eigen functioneren**
De toezichthouders stellen vast of zij voldoende handelingsvrijheid hebben om hun taak adequaat uit te oefenen.
- 2.4. **De toezichthouders zijn er verantwoordelijk voor dat zij alle informatie krijgen die nodig is voor het uitoefenen van hun taak**
Voor een goede uitoefening van toezicht is goede toegang tot alle relevante informatie van essentieel belang. Het gaat hierbij niet alleen om informatie uit documenten maar (bijvoorbeeld) ook om informatie die verkregen kan worden uit gesprekken met personen die bij het fonds betrokken zijn.
- 2.5. **De toezichthouder stelt zich onafhankelijk op**
Iedere toezichthouder stelt zich onafhankelijk op ten opzichte van de andere toezichthouders, overige fondsorganen en van welk ander belang dan ook en kan kritisch opereren.

Principe 3. Toezichthouders dragen zorg voor hun geschiktheid en de effectiviteit van hun werkzaamheden

Het intern toezicht is zodanig samengesteld dat het geschikt is voor zijn taak, zowel individueel als collectief. Complementariteit en diversiteit zijn hiervoor een randvoorwaarde. De toezichthouders oefenen hun taak effectief uit.

Normen

- 3.1. **De toezichthouders zijn geschikt voor hun taak en onderhouden hun geschiktheid**
De toezichthouders zijn in staat elkaar scherp te houden en reflecteren regelmatig kritisch op hun functioneren. De toezichthouder onderhoudt zijn geschiktheid. De toezichthouder heeft zicht op relevante trends en ontwikkelingen in de pensioensector en in de maatschappij.
- 3.2. **De toezichthouder is nieuwsgierig en onderzoekend**
De toezichthouder is nieuwsgierig, onderzoekend, kijkt van buiten naar binnen, verdiept zich in de belevingswereld en verwachtingen van belanghebbenden. De toezichthouder kijkt vooruit en houdt daarbij oog voor maatschappelijke ontwikkelingen.
- 3.3. **De toezichthouder is zich bewust van zijn handelingsmogelijkheden en maakt daar op een passende wijze gebruik van**
De toezichthouder is zich bewust van zijn rol in de besturing van het fonds en is op grond daarvan medeverantwoordelijk voor het goed functioneren van de besturing van het fonds. Om effectief te zijn maakt de toezichthouder gebruik van zijn mogelijkheden tot actie en interventie.
- 3.4. **De toezichthouders dragen zorg voor de continuïteit van het intern toezicht**
De toezichthouders zien er op toe dat het rooster van aftreden zodanig wordt vastgesteld dat er sprake is van een goede balans in continuïteit en vernieuwing in een geschikte bezetting van het intern toezicht.

Principe 4. De toezichthouders leggen verantwoording af over en zijn aanspreekbaar op het gehouden toezicht

De toezichthouder realiseert zich dat hij aangesproken kan worden op de wijze waarop hij toezicht houdt.

Normen

4.1. De toezichthouders hanteren bij de uitvoering van de werkzaamheden een vooraf vastgesteld normenkader

Het intern toezicht legt in het bestuursverslag op basis van een vooraf door het intern toezicht vastgesteld normenkader verantwoording af over de verrichte werkzaamheden, rapporteert de bevindingen en doet - zo nodig - aanbevelingen.

4.2. De toezichthouders zijn aanspreekbaar op de invulling van hun functie

De toezichthouders zijn aanspreekbaar op de wijze waarop zij toezicht houden en zijn bereid de dialoog aan te gaan over de wijze waarop het toezicht is uitgevoerd en hoe daarover is gerapporteerd.

Servicemodule Wet- en regelgeving

(de servicemodules maken geen onderdeel uit van de VITP Toezichtcode, maar dienen als hulpmiddel voor toezichthouders. Als voorbeeld is hier de servicemodule wet- en regelgeving opgenomen)

Principe 1. De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezichthouden

Normen

- 1.1. Geen enkel onderwerp valt buiten de reikwijdte van het toezicht
- 1.2. De toezichthouders vormen zich een oordeel over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt
- 1.3. De toezichthouders vormen zich een oordeel over de besturing van het fonds
- 1.4. De toezichthouders vormen zich een oordeel over de bedrijfsvoering van het fonds
- 1.5. De toezichthouders vormen zich een oordeel over het beleid van het fonds

Wettelijk kader en Code Pensioenfondsen

Deelnemer centraal

Op grond van [artikel 105, lid 2 Pensioenwet](#) richten ook de mede-beleidsbepalers zich bij de vervulling van hun taak naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokken deelnemers en zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

Taken intern toezicht

In [artikel 104 Pensioenwet](#) zijn de taken opgesomd van het intern toezicht. In het tweede lid van dit artikel gaat het specifiek over de taken van de raad van toezicht. Op overeenkomstige wijze geldt dit voor de niet-uitvoerende bestuurders in een gemengd model. In het achtste lid van [artikel 104 Pensioenwet](#) gaat het over de taken van de visitatiecommissie.

Het intern toezicht dient toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken binnen het fonds. Ten minste dient het intern toezicht toe te zien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. [Norm 46 van de Code Pensioenfondsen](#) voegt hier aan toe dat het intern toezicht moet bijdragen aan effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering. In [norm 47 van de Code Pensioenfondsen](#) is bepaald dat het intern toezicht de Code Pensioenfondsen betreft bij de uitoefening van zijn taak.

Missie, visie, strategie, doelstellingen en uitgangspunten

Op grond van [norm 3 van de Code Pensioenfondsen](#) dient het bestuur een missie, visie en strategie op te stellen. [Artikel 102a lid 1 PW](#) verlangt dat een bestuur in overleg met overige organen van het fonds de doelstellingen en beleidsuitgangspunten vastlegt. De organen van het fonds gebruiken deze doelstellingen en uitgangspunten onder meer bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding en bij de besluitvorming, de verantwoording, de advisering en het toezicht binnen het pensioenfonds.

Principe 2. De toezichthouder is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid als toezichthouder en gedraagt zich daarnaar

Normen

- 2.1. De toezichthouder vaart bij de uitoefening van zijn functie op zijn moreel kompas
- 2.2. De toezichthouder begrijpt de verschillende taken, rollen en verantwoordelijkheden van de organen binnen het fonds en handelt daar naar
- 2.3. De toezichthouders zijn verantwoordelijk voor hun eigen functioneren
- 2.4. De toezichthouders zijn er verantwoordelijk voor dat zij alle informatie krijgen die nodig is voor het uitoefenen van hun taak
- 2.5. De toezichthouder stelt zich onafhankelijk op

Wettelijk kader en Code Pensioenfondsen

Rollen en taken binnen fonds

Norm 46 van de Code Pensioenfondsen geeft aan dat het intern toezicht moet bijdragen aan effectief en slagvaardig functioneren van het fonds. Ondanks de toezichtstaken blijft het bestuur eindverantwoordelijk.

Informatievoorziening

In lid 9 van artikel 104 Pensioenwet is aangegeven dat het pensioenfonds desgevraagd tijdig alle inlichtingen en gegevens, die het intern toezicht redelijkerwijs nodig heeft, dient te verstrekken aan het intern toezicht.

Artikel 143a Pensioenwet geeft aan dat houders van sleutelfuncties bevindingen en aanbevelingen rapporteren aan het bestuur en dat, indien deze houders ook bestuurders zijn van het fonds, zij materiële bevindingen ook rapporteren aan de raad van toezicht of de visitatiecommissie.

Onafhankelijkheid en integriteit

Artikel 104, lid 1 Pensioenwet bepaalt dat leden van een RvT onafhankelijk zijn en dit tot uiting laten komen in het toezicht. Op grond van het achtste lid van artikel 101a PW dient bij het omgekeerd gemengd model de voorzitter onafhankelijk te zijn. Norm 48 van de Code Pensioenfondsen gaat ook specifiek in op de onafhankelijkheid van het intern toezicht. In genoemd principe wordt onafhankelijkheid 'in state, in mind en in appearance' onderscheiden. Zo ook in de Q&A van DNB met betrekking tot de onafhankelijkheid van medebeleidsbepalers.

Specifiek over belangenverstremgeling handelt artikel 20 van het Besluit FTK. Thema 3 van de Code Pensioenfondsen gaat specifiek in op integriteit. Voor het intern toezicht zijn met name de normen 16 tot en met 19 relevant. Ook in de leden 3 en volgende van artikel 106 PW wordt ingegaan op integriteit.

Principe 3. Toezichthouders dragen zorg voor hun geschiktheid en de effectiviteit van hun werkzaamheden

Normen

- 3.1. De toezichthouders zijn geschikt voor hun taak en onderhouden hun geschiktheid
- 3.2. De toezichthouder is nieuwsgierig en onderzoekend
- 3.3. De toezichthouder is zich bewust van zijn handelingsmogelijkheden en maakt daar op een passende wijze gebruik van.
- 3.4. De toezichthouders dragen zorg voor de continuïteit van het intern toezicht

Wettelijk kader en Code Pensioenfondsen

Geschiktheid

In [artikel 106 PW](#) is bepaald dat medebeleidsbepalers (zoals leden van een RvT) en leden van een visitatiecommissie geschikt moeten zijn. Die geschiktheid is verder uitgewerkt in de [Beleidsregel geschiktheid](#). In de beleidsregel zijn onder meer de deskundigheidsgebieden opgenomen en in de [bijlage bij de beleidsregel](#) de competenties. Meer over deskundigheid, competenties en professioneel gedrag is te vinden in hoofdstuk 5 en 6 van [Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur](#) van de Pensioenfederatie.

Handelingsmogelijkheden (incl. bevoegdheden)

In [artikel 104 PW](#) zijn de taken en bevoegdheden opgesomd van het intern toezicht. In de leden 2, 3 en 5 van dit artikel gaat het specifiek over de taken, goedkeuringsrechten en bevoegdheden van de raad van toezicht. Op overeenkomstige wijze geldt dit voor de niet-uitvoerende bestuurders in een gemengd model. In het achtste lid van [artikel 104 PW](#) gaat het over de taken van de visitatiecommissie. Nadere bepalingen omtrent de bevoegdheden van de raad van toezicht met betrekking tot disfunctioneren van bestuursleden of benoeming van een bestuurslid zijn terug te vinden in [artikel 28c Besluit Uitvoering Pensioenwet](#). Nadere bepalingen omtrent de bevoegdheden van de raad van toezicht met betrekking tot disfunctioneren van bestuursleden of benoeming van een bestuurslid zijn terug te vinden in [artikel 28c Besluit Uitvoering Pensioenwet](#).

Tijdsbeslag

[Artikel 106a PW](#) eist dat leden van de RvT voldoende tijd beschikbaar hebben voor de functie. Het tijdsbeslag is nader uitgewerkt in [artikel 35a Besluit Uitvoering Pensioenwet](#) en wordt door [DNB](#) in een [Q&A](#) toegelicht.

Diversiteit

[Artikel 107 PW](#) gaat specifiek over diversiteit. Zo ook de [normen 31, 32, 33, 35, 36, 37 en 38 van Code Pensioenfondsen](#). In [bijlage 5 van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur](#) van de Pensioenfederatie wordt ook ingegaan op diversiteit.

Profielschets

In [artikel 104, lid 6 PW](#) is bepaald dat de raad van toezicht een profielschets moet opstellen voor leden van de raad. In [norm 36 van de Code Pensioenfondsen](#) wordt een specifieke profielschets verlangd waarbij rekening wordt gehouden met de eisen zoals gesteld in [norm 31 van de Code](#). Ook [DNB vraagt in een Q&A](#) aandacht voor de functieprofielen van medebeleidsbepalers, zo ook de [Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur](#) van de Pensioenfederatie.

Onafhankelijkheid

[Artikel 104, lid 1 PW](#) bepaalt dat leden van een RvT onafhankelijk zijn en dit tot uiting laten komen in het

toezicht. Norm 48 van de Code Pensioenfondsen gaat ook specifiek in op de onafhankelijkheid van het intern toezicht. In genoemd principe wordt onafhankelijkheid 'in state, in mind en in appearance' onderscheiden. Zo ook in de Q&A van DNB met betrekking tot de onafhankelijkheid van medebeleidsbepalers.

Zelfevaluatie

Norm 28 van de Code Pensioenfondsen gaat over zelfevaluatie. In deze norm is bepaald dat bij een zelfevaluatie eens in de drie jaar een externe partij betrokken moet zijn. Voor dit onderwerp is ook de DNB Brochure 'Zelfevaluatie, samen werken aan een beter bestuur', zo ook bijlage 6 van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie.

Principe 4. De toezichthouders leggen verantwoording af over en zijn aanspreekbaar op het gehouden toezicht

Normen

- 4.1. De toezichthouders hanteren bij de uitvoering van de werkzaamheden een vooraf vastgesteld normenkader
- 4.2. De toezichthouders zijn aanspreekbaar op de invulling van hun functie

Wettelijk kader en Code Pensioenfondsen

Verantwoording afleggen

In artikel 104 lid 2 PW is aangegeven dat een raad van toezicht verantwoording dient af te leggen over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan (of belanghebbendenorgaan), de werkgever en in het bestuursverslag. Overeenkomstig is dit in het achtste lid geregeld met betrekking tot de visitatiecommissie.

Normenkader

In de brochure Good Practices Intern toezicht bij pensioenfondsen Visitatie, geeft DNB aan dat het goed is om met een normenkader te werken en dit ook inzichtelijk te maken in het rapport, omdat hiermee de normen helder zijn waaraan het functioneren van het bestuur wordt getoetst.